स्थानीय राजपत्र

सबैला नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

भाग -१

सूचना

सबैला नगरपालिकाको स्थानीय स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन कार्यविधि, २०८०

प्रमाणिकरण मितिः२०८०/०८/१०

प्रस्तावना : नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न तथा स्थानीय जनताहरूको आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा नगरपालिकाको मुख्य जिम्मेवारी बहन गरी सोको कार्यान्वयन गर्नको लागि नगर सभाको मिति २०८० कार्तिक २० को निर्णय बमोजिम सबैला नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

(क) यस कार्यविधिलाई "स्थानीय स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन कार्यविधि, २०८०" भनिनेछ।

(ख) यो कार्यविधि प्रमाणिकरण भएको मितिबाट लागू हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) "प्रमुख " भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ।

(ख) "उपप्रमुख " भन्नाले नगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ।

(ग) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनुपर्छ।

(घ) "कार्यपालिका" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्दछ।

(ङ)"नगरपालिका" भन्नाले संविधान बमोजिम स्थापना भएको सबैला नगरपालिकालाई सम्झनुपर्दछ।

(च) "नगरसभा" भन्नाले संविधानको धारा २२२ को उपधारा (१) बमोजिम स्थापना भएको सबैला नगरपालिकाको नगरसभालाई सम्झनुपर्दछ।

(छ) "कार्यविधि" भन्नाले सबैला नगरपालिकाको स्थानीय स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन कार्यविधि, २०८० लाई सम्झनुपर्दछ।

(ज) "संघीय ऐन" भन्नाले स्वास्थ्य सम्बन्धी संघीय संसदले बनाएको ऐनलाई बुझ्नुपर्दछ ।

(झ) "सरकारी वा सामुदायिक" भन्नाले सरकारी तथा सामुदायिक स्वामित्वमा सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनुपर्दछ ।

(ञ) "निजी" भन्नाले सेवाको सँगसँगै नाफाको समेत उद्देश्य राखी सञ्चालन हुने स्वास्थ्य संस्था भनेर सम्झनुपर्दछ ।

(ट) "ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी" भन्नाले ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाहरूको मार्फत सञ्चालन हुने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनुपर्दछ ।

(ठ) "स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले सरकारी तथा सामुदायिक स्तरबाट संचालित अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा स्वास्थ्य चौकी समेतलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ड) "स्थानीय कानुन" भन्नाले सबैला नगरपालिकाले बनाएको कानुनलाई सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद-२

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

३. आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू : स्थानीय स्तरमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू ३ प्रकारका हुनेछन् ।

(क) सरकारी वा सामुदायिक : सरकारी तथा सामुदायिक स्वामित्वमा सञ्चालन भएका अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य केन्द्र, आयुर्वेद तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्र, नगरघर क्लिनिक, आयुर्वेद केन्द्रहरू सरकारी वा सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकाय हुनेछन् ।

(ख) निजी : निजी क्षेत्रद्वारा संचालित अस्पताल, नर्सिङ होम, पोलिक्लिनिक वा क्लिनिक, प्रयोगशाला, फार्मेसीहरू, निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकाय हुनेछन् ।

(ग) ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाहरूको अधिनस्थ : ट्रष्ट वा लोक कल्याणकारी संस्थाहरूको मार्फत सञ्चालन हुने अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, घुम्ती क्लिनिक यस अन्तर्गत पर्दछ ।

४. स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिभाषा र आधारभूत मापदण्ड : स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिभाषा र आधारभूत मापदण्ड संघीय सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५. व्यवस्थापन तथा अनुगमन समिति गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार :

(१) नगरपालिकाभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको रेखदेख र अनुगमन गर्न स्थानीय स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समितिको गठन गरिने छ । यस समितिको गठन यस प्रकार हुनेछ ।

(क) नगरपालिकाको प्रमुख- अध्यक्ष

(ख) स्वास्थ्य तथा सरसफाइ क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका विज्ञहरू मध्येबाट प्रत्येक दुई वर्षमा परिवर्तन हुने गरी कार्यपालिकाले तोकेको १ जना - सदस्य

(ग) आमा समूह र स्वास्थ्य स्वयंसेविका सञ्जाल मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको १ जना - सदस्य

(घ) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षमध्ये प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी कार्यपालिकाले तोकेको १ जना -सदस्य

(ङ) स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

(२) स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय अनुसार हुनेछ।

(क) आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाइ योजना तयार गर्ने।

(ख) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि अनुमति, स्वीकृति सम्बन्धी नगरपालिकालाई आवश्यक राय प्रदान गर्ने।

(ग) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने, जागरूक र सजग बनाउने।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि आवश्यक साधन स्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने।

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने।

(च) स्वास्थ्य विशेषज्ञहरू र स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूको सूची अद्यावधिक तथा प्रकाशन गर्ने।

(छ) स्वास्थ्य सेवाको पहुँच भन्दा बाहिर रहेका समुदायको पहिचान गरी सबैका लागि स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित हुने प्रवन्ध गर्ने।

(ज) नगर कार्यपालिकालाई स्वास्थ्य तथा सरसफाइ क्षेत्रमा आवश्यक सुझाव र सल्लाह दिने।

(झ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

६.स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार : सामुदायिक अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र वा स्वास्थ्य चौकी (स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति) व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिम सदस्य रहने गरी हरेक संस्थाको छुट्टाछुट्टै व्यवस्थापन समिति गठन गरिने छ।

६.१. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द व्यवस्थापन समितिको गठन : नगरपालिका प्रम'ख को संरक्षकत्वमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र व्यवस्थापन तपसिल बमोजिम गठन हुने छ।

(क) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष -अध्यक्ष

(ख) कार्यपालिका सदस्यहरू मध्येबाट महिला एक जना - सदस्य

(ग) नजिकको मा.वि.को प्र.अ. -सदस्य

(घ) सम्बन्धित वडाको महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका मध्येबाट समितीले मनोनित गरेको एक जना - सदस्य

(ङ) स्वास्थ्य क्षेत्रमा रुचि राख्ने तथा सामाजिक व्यक्तित्वहरूबाट समितीले मनोनित गरेको दुई जना - सदस्य

(च) समितिले मनोनित गरेको एक जना -सदस्य

(छ) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख -सदस्य सचिव

६.२. आयुर्वेद, सामुदायिक स्वास्थ्य, स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन समितिको गठन तपसिल बमोजिमको आयुर्वेद, सामुदायिक स्वास्थ्य एकाइ/क्लिनिक, स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन समितिको गठन हुनेछ ।

(क) सम्बन्धीत वडाको वडाध्यक्ष वा वडाध्यक्षले तोकेको व्यक्ति -अध्यक्ष

(ख) स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियाशील मध्ये वडा समितिबाट मनोनित महिला एक जना -सदस्य

(ग) स्वास्थ्य संस्था नजिकको उच्चतम विद्यालयको प्र.अ. -सदस्य

(घ)महिला स्वंय सेविका -सदस्य

(ङ) स्थानीय उधोग वाणिज्य संघको प्रतिनिधी -सदस्य

(च) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुख -सदस्य सचिव

६ .३ स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका काम कर्तव्य निम्नअनुसार हुनेछन् ।

(क) आफनो स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक योजना बनाई सम्बन्धित वडा समिति मार्फत नगरपालिकामा पेश गर्ने ।

(ख) व्यवस्थापन समितिको नियमित बैठक गर्ने र स्वास्थ्य संस्थामा परेको समस्याहरूको समाधानमा आवश्यक कार्य गर्ने ।

(ग) वार्षिक समीक्षा, सामाजिक परीक्षण जस्ता मूल्याङ्कनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(घ) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीको प्रभावकारी परिचालनका लागि सहजीकरण गर्ने ।

(ङ) स्वास्थ्य घुम्ती शिविरहरू राख्न सम्बन्धित निकायहरूमा समन्वय गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

(च) केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा अभियानहरूलाई सफल पार्न आवश्यक कार्य गर्ने ।

७. बैंक खाता सञ्चालन/हरेक स्वास्थ्य संस्थाले बैंक खाता खोल्न सक्ने छ ।

(१) स्वास्थ्य संस्थाको बैंक खाता व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य सचिवको संयुक्त दस्ताखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको लेखा व्यवस्थापन र लेखापरीक्षण नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३

स्वास्थ्य संस्था स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड

८ नगर क्षेत्रभित्र स्वास्थ्य स्रस्था स्थापना सञ्चालन र नविकरण सम्बन्धी कार्य सबैला नगरपालिकामा स्वास्थ्य सस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी निर्देशिका २०८० बमोजिम हुनेछ ।

९.सहुलियत र छुटको व्यवस्था गर्नुपर्ने :निजी लगानी र ट्रष्ट मार्फत सञ्चालनमा आएका स्वास्थ्य संस्थाहरूले स्वास्थ्य परीक्षणका क्रममा लाग्ने शुल्क नगरपालिकाको सिफारिसमा निश्चित प्रतिशत सेवाग्राहीहरूका लागि छुट वा मिनाहा दिनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-४

स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य स्वयंसेवा सम्बन्धी व्यवस्था

१०. स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्थापन :नगरपालिका भित्रका सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थाहरू मार्फत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि ३ प्रकारका स्वास्थ्यकर्मीहरू रहने छन् :

(१) स्थायी : नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भई आएका तथा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्त स्वास्थ्यकर्मीहरू

(२) करार : स्थानीय माग र विशिष्टताका आधारमा नगरपालिका मार्फत करार सेवामा भर्ना गरिएका स्वास्थ्यकर्मीहरू

(३) अभ्यासकर्ता : स्थानीय स्तरमा खुलेका स्वास्थ्य अध्ययन संस्थानमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू एवं नगरपालिकाको आंशिक वा पूर्ण छात्रवृत्तिमा अन्यत्र गई स्वास्थ्य शिक्षा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरूलाई अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मीको रूपमा नगरपालिकाले भर्ना गर्न सक्ने छ । यस्ता अभ्यासकर्तालाई बढीमा १ वर्षको लागि भर्ना गर्न सकिने छ ।

११. स्वास्थ्य अभियानकर्ता/स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको व्यवस्था :स्वास्थ्य सेवालाई घरघरको पहुँचमा पुऱ्याउन र जनचेतना फैलाउन नगरपालिकाले पुरुष स्वास्थ्य अभियानकर्ता र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(१) महिला स्वयंसेविका र पुरुष अभियानकर्ताहरू नियुक्तिका लागि २१ वर्ष पूरा भई ४० वर्ष ननाघेको, शैक्षिक योग्यता न्यूनतम १० कक्षा अध्ययन गरेको सम्बन्धित वडाको नागरिक हुनुपर्ने छ ।

(२) एउटा वडामा अधिकतम संख्या १० हुने गरी औसत प्रति ३०० जनसंख्याको लागि १ जना महिला स्वयंसेविका र ५०० जनसंख्याको लागि १ जना पुरुष अभियानकर्ताको सिफारिस वडा समितिले नगरपालिका समक्ष गर्न सक्ने छ ।

(३) प्रत्येक स्वयंसेविका र अभियानकर्ताहरूले आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी ७ दिनको तालिम प्राप्त गरेको हुनुपर्ने छ । नगरपालिका र स्वास्थ्य संस्थाहरूले आवश्यकता अनुसार तालिम अभिमुखीकरण प्रदान गर्नेछ ।

(४) यस भन्दा पहिले देखि नै कार्यरत महिला स्वयंसेविकाहरू मध्ये निरक्षर र ५८ वर्ष उमेर पुगेकालाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरी विदाइ गरिने छ र नयाँ नियुक्त गर्दा कम्तीमा १० कक्षा उत्तीर्णलाई मात्र नियुक्ति दिइने छ ।

१२.स्वास्थ्यकर्मीको सेवा सुविधा :

(१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मी : नेपाल सरकारले तोकेको स्केल बमोजिम तलब र स्थानीय नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको अन्य सेवा सुविधा ।

(२) करार स्वास्थ्यकर्मी : प्रचलित तलब स्केल र दुई पक्षबीचको समझदारीमा भएको करार सम्झौता बमोजिमको सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

(३) अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मी : निर्वाह भत्ताको रूपमा सम्बन्धित तहका स्वास्थ्यकर्मीले पाउने मासिक तलव तथा अन्य सेवा सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३.स्वास्थ्यकर्मीको दरबन्दी निर्धारण र नियुक्ति : सामुदायिक वा सरकारी स्वामित्वका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक स्वास्थ्यकर्मीको दरबन्दी नगर कार्यपालिकाले निर्धारण गर्ने छ ।

(१) दरबन्दी अनुसारका पदहरूमा नेपाल सरकारबाट समायोजन भई आएका स्थायी स्वास्थ्यकर्मीहरू तथा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्त स्वास्थ्यकर्मीहरू रहने छन् । रिक्त पदका हकमा नगरपालिकाले करारमा स्वास्थ्यकर्मी नियुक्ति गर्नसक्ने छ ।

(२) स्वास्थ्य संस्थामा कायम भएको रिक्त दरबन्दी पदमा करार नियुक्ति गर्नुपर्ने भएमा सबैला नगरपालिकामा करारमा प्राविधिक कर्मचारी भर्ना कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

१४.कर्मचारी सरूवा, काज सरुवा, कामकाजमा खटाउने सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मीको हकमा निजले कुनै एक स्वास्थ्य संस्थामा अधिकतम ३ वर्ष कार्य गरे पश्चात अर्को स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा गर्न सकिनेछ ।

(२) न्यूनतम ३ वर्ष एकै स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीले अर्को स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा हुन चाहेमा नगरपालिकामा सरूवाका लागि निवेदन दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा २ बमोजिम निवेदन प्राप्त नभएपनि उपदफा १ बमोजिम अवधि पुगेको कर्मचारीको सरुवा, काज सरुवा वा कामकाजमा खटाउन बाधा पर्ने छैन ।

(४) सरुवा, काज सरुवा र कामकाजमा खटाउने कार्य प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको निर्णयानुसार हुनेछ ।

१६.कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र सजाय तथा पुरस्कार

(१) कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन क्षमताको आधारमा मूल्याङ्कन गरी कार्यसम्पादनमा राम्रो नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने र कमजोर नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई दण्डित गर्नुपर्दछ ।

(२) कार्यसम्पादन सम्झौताको मूल्याङ्कन, पुरस्कार र सजाय प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको सिफारिसमा नगर कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-५

औषधि तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण

सम्बन्धी व्यवस्था

१७. वार्षिक योजना बनाउनुपर्ने :

(१) आफ्नो क्षेत्रभित्र वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान र खरिद गर्न वार्षिक खरिद योजना बनाई स्वीकृत गराउनुपर्ने छ ।

(२) वार्षिक खरिद योजना स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाको सहयोगमा खरिद एकाईले तयार गर्नेछ ।

१८.औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरण खरिद :

(१) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिदका लागि नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाले प्रक्रिया अघि बढाउने छ ।

(२) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद कार्यमा सार्वजनिक खरिद ऐन र विषयगत स्थानीय कानुनहरूको प्रावधान अनुसार गर्नुपर्ने छ ।

१९.औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको भण्डारण :

(१) खरिद गरिएको औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको सुरक्षित भण्डारणको व्यवस्था नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाले मिलाउने छ ।

(२) स्वास्थ्य उपकरण र औषधीको खरिद चौमासिक रूपमा गर्नुपर्ने छ । खरिदको परिमाण निर्धारण सम्बन्धित वडा समितिले माग गरे बमोजिम २० प्रतिशतमा नबढाईकन गर्नुपर्ने छ ।

(३) नगरपालिकाले खरिद गरेको उपकरण र औषधीको कुल परिमाण र मूल्य खरिद मितिको २ हप्ताभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।

(४) सम्बन्धित सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थाले नगरपालिकाबाट प्राप्त गरेको उपकरण र औषधी तथा औषधी वितरण सम्बन्धी विस्तृत विवरण चौमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने र सम्बन्धित वडा समिति मार्फत नगरपालिकामा बुझाउनुपर्ने छ ।

परिच्छेद-६

स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर, सामाजिक सुरक्षा

अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

२०.स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर तोक्न सक्ने : नगरपालिकाले स्थानीयस्तरमा सञ्चालित चिकित्सकीय उत्पादन र स्वास्थ्य सेवाहरूको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर निर्धारण गर्न सक्नेछ । स्थानीय स्वास्थ्य सेवा अनुगमन समिति मार्फत निर्धारित गुणस्तर र मूल्य भए नभएको अनुगमन गरी सो अनुरूप कार्य गराउन निर्देशन दिनेछ ।

२१. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन :

(१) नगरपालिकाले राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीति अनुसार स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई प्रभाकारी रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक सहजीकरण, जनचेतनाका कार्यक्रम तथा अभियानहरू सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ ।

(२) आवश्यकता अनुसार अन्य सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरू निर्माण गरी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

२२.सरसफाइ र स्वच्छताका लागि अनुगमन तथा नियमन

(१) स्वस्थ खानेपानी र खाद्यपदार्थको गुणस्तर एवं वायु तथा ध्वनी प्रदूषण नियन्त्रण गर्न स्वास्थ्य तथा सरसफाइ अनुगमन समितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने छ ।

(२) प्रदूषण बढाउने उद्योग, संस्थान वा व्यक्तिलाई सो सम्बन्धी सचेत गराउन र सोबाट पर्न जाने हानी नोक्सानीको क्षतिपूर्ति गराउन सिफारिस गर्नसक्ने छ ।

(३) सिफारिस बमोजिम कार्यपालिकाले दण्ड, जरिवाना तथा अन्य कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

महामारी रोकथाम, फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

२३.रोग तथा रोगीहरूको अभिलेख राख्नुपर्ने

(१) स्थानीय स्तरमा कुनै नागरिकलाई सरूवा रोग लागेमा सोको जानकारी २४ घण्टाभित्र नजिकको सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था वा स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनुपर्ने छ ।

(२) कसैलाई नसर्ने रोग लागेमा सोको जानकारी ५ दिनभित्र नजिकको सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था वा स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनुपर्ने छ ।

(३) टिपोट गराइएका रोगीहरूको विवरण सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरूले मासिक रूपमा वडा समिति र नगरपालिकाको स्वास्थ्य सूचना प्रणालीमा दाखिला गराउनुपर्ने छ ।

२४.महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने :

(१) स्थानीय स्तरमा रोगको महामारी फैलिएमा कार्यपालिकाले सोको प्रभाव क्षेत्र निर्क्योल गरी विद्यालयहरू बन्द गर्न, अस्थायी रूपमा बस्ती खाली गर्न वा अन्यत्रका सर्वसाधारणलाई भ्रमणमा प्रतिबन्ध समेत लगाउन सक्नेछ ।

(२) यस्तो परिस्थितिमा महामारीबाट थप क्षति हुन नदिन आवश्यक शतर्कता अपनाउने, आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्ने र थप जनशक्तिको लागि छिमेकी स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी प्रभावकारी परिचालन गर्नुपर्ने छ ।

२५.सरसफाइ सम्बन्धी कार्यक्रम तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

(१) नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाले व्यक्तिगत, घरेलु तथा सामुदायिक सरसफाइका मापदण्ड तयार गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन गराउनुपर्ने छ ।

(२) यसरी अनुमोदन भएको मापदण्डलाई वडा कार्यालय र स्वास्थ्य संस्थाले पुरुष अभियानकर्ता र महिला स्वयंसेविकाहरू परिचालन गरी सबै घरपरिवारसम्म वितरण गर्नेछन् ।

(३) घर निर्माण गर्दा शौचालयको फोहोर व्यवस्थापन गर्ने विधि र घरेलु फोहोर विसर्जन गर्ने स्थानको अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनुपर्ने छ ।

(४) एक परिवारको शौचालय, ढल र फोहोरमैला व्यवस्थित नभएको कारण अर्को परिवारमा हानी नोक्सानी पर्न गएमा सोको क्षतिपूर्ति हानी पुऱ्याउने परिवारले तिर्नुपर्ने छ ।

(५) शहरोन्मुख तथा अर्ध शहरी क्षेत्रमा निस्काशित फोहोरमैला पुन:प्रयोग गरी कम्पोष्ट मल बनाइएको अवस्थामा नगर कार्यपालिकाले प्रोत्साहन रकम प्रदान गर्नसक्ने छ ।

परिच्छेद-८

विविध

२६. प्राइभेट मेडिकल कलेज, अध्ययन संस्थान र ठूला अस्पताल सञ्चालनका लागि सिफारिस :

(१) राष्ट्रिय र प्रादेशिक मापदण्ड अनुरूप निजी स्तरमा मेडिकल कलेज तथा स्वास्थ्य अध्ययन संस्थान, अस्पताल वा निदान केन्द्र स्थापनाका लागि सम्बन्धित वडा र नगरपालिकाबाट सिफारिस लिनुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सिफारिस लिंदा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गरी स्थानीय स्तरमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरणका लागि कार्यक्रम र बजेट प्रस्ताव गरिएको हुनुपर्ने छ।

(३) सिफारिसका लागि नगरपालिका आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको राजश्व दस्तुर बुझाउनुपर्नेछ।

२७.राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अभियानलाई सघाउ पुऱ्याउनुपर्ने : स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड पुरा गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारले सञ्चालन गरेको अभियानलाई नगरपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाले समन्वय र सहयोग गर्ने छ।

२८.आमा समूह, धामी झाँक्री र आम्ची सेवाको अभिलेख अद्यावधिक गरी तिनीहरूको क्रियाकलापलाई स्वास्थ्य तथा सरसफाइ शाखाले अनुगमन र नियमन गर्नेछ।

२९.नगरपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत स्वास्थ्य र सरसफाइ सम्बन्धी संस्थाहरूले आफ्नो प्रगति विवरण त्रैमासिक रूपमा नगरपालिका समक्ष बुझाउनुपर्ने छ।

३०.नगरपालिकाले आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सेवा प्रदान गर्नका लागि अन्य सरकारी निकाय, निजी व्यवसायी, सामाजिक संघ/संस्था, ट्रष्ट र व्यक्तिहरूसँग विभिन्न कार्यहरूका लागि साझेदारी गर्न सक्ने छ र तिनीहरूबाट औषधि, उपकरण, विशेषज्ञ सीपहरूको सहायता प्राप्त गर्न सक्नेछ।

३१.बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार :

यस कार्यविधिको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अड्काउ परेमा नगरकार्यपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन गरेको निर्णय र आदेश यसै कार्यविधिमा परे सरह मानिनेछ। तर यस्तो आदेश नगर कार्यपालिकाले ६ महिना भित्र नगरसभाबाट अनुमोदन नगरेमा स्वतः निष्कृय हुनेछ।

३२.बचाउ : यो कार्यविधिमा लेखिए जति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ।

आज्ञाले,
कृष्ण पौडेल
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत